Žaidimas vaiko gyvenime

Vaikai mielai įsitraukia į žaidimus, todėl savo darbe itin dažnai naudoju žaidimų terapiją. Žaidimų terapijos pagrindą sudaro „kitokie“ santykiai su suaugusiuoju, vaikui esant saugioje, priimančioje aplinkoje. Šis pagalbos metodas gali būti taikomas ikimokyklinio, jaunesnio mokyklinio, o kartais ir vyresnio mokyklinio amžiaus vaikams.

Kai kurios sudėtingos gyvenimo situacijos sukelia vaikui tikrą jausmų chaosą, su kuriuo jis turi „susidoroti“. Tai gali būti kūdikio gimimas, persikėlimas gyventi į kitą vietą, mokyklos keitimas, tėvų skyrybos, artimo žmogaus netektis, neįgalumas ir pan. Tokiose situacijose kyla įvairiausių išgyvenimų: liūdesys, baimė, pavydas, pyktis. Vaikui sudėtinga suprasti, kas dedasi jo širdelėje, o tuo labiau jam sunku žodžiais įvardinti savo jausmus. Neturėdami pakankamai gebėjimų suprasti ir išsakyti emocijas, vaikai randa savų būdų, kaip susitvarkyti su kylančiais jausmais. Dažnai tai vyksta spontaniškai žaidimo ar kūrybos metu. Todėl žaisdamas vaikas gali bausti žaislus, juos mušti, gąsdinti arba guosti, myluoti, gali kartu su jais liūdėti. Kaip teigia Violet Oaklander „žaidimu vaikas išbando savo pasaulį ir sužino apie jį, o tai svarbu sveikam vystymuisi. Vaikui žaidimas yra rimta, tikslinga veikla, kurios metu jis vystosi protiškai, fiziškai ir socialiai. Žaidimas yra vaikų saviterapijos forma“. Žaidimai ypač tinka dirbant su vaikais, kurie turi sunkumų bendraudami, ir tiems, kuriems reikia kokios nors veiklos, kad susikoncentruotų. Žaisdamas vaikas neišvengiamai išreiškia savo jausmus ir išgyvenimus.

Psichologai, dirbdami su vaikais, pasitelkia vaikams labiausiai patinkančius dalykus: piešimą, lipdymą, žaidimą lėlėmis, smėliu, istorijų kūrimą, įvairius konstrukcinius rinkinius, dėliones ir pan. Kai vaikas patenka į kambarį, pilną patrauklių žaislų, jo baimė ir pasipriešinimas žymiai sumažėja.

Žaidimų terapiją galima taikyti ir namuose. Vaikui būtina žaisti ir vienam, ir su kitais žmonėmis. Vienas statydamas pilį iš kaladėlių mažylis mokysis sukaupti dėmesį, dirbti savarankiškai, pasikliauti savimi. Tą patį žaidimą žaisdamas su kitais žmonėmis, vaikas mokysis dalytis, suprasti kitų jausmus, bendradarbiauti, ugdys vadovavimo ir derybų įgūdžius. Tinkamas suaugusiojo įsikišimas vaiko emocijas gali nukreipti teigiama linkme, padėti jam įveikti uždarumą, drovumą, baimes.

Namuose kartu su vaiku naudinga pažaisti „darželį“ ar „mokyklą“, prieš tai pasiskirsčius vaidmenimis. Taip gausite labai daug informacijos apie savo vaiką ir aplinką, kurioje jis būna didžiąją dienos dalį.

Daug vertingos informacijos gali suteikti žaidimai su lėlėmis. Paėmęs dvi lėles mažylis gali parodyti, kas įvyko, įvardinti, kad ir jis taip jaučiasi, kaip pikta, verkianti ar besišypsanti lėlė. Galima paprašyti, kad vaikas sukurtų dialogą tarp lėlių. Pradėjęs žaisti su lėle, vaikas perduoda jai savo mintis, suteikia norimus bruožus. Jam žaidžiant galima atpažinti buvusias gyvenimiškas situacijas ir kartu aptarti, kaip galėjo pasielgti vienas ar kitas situacijos dalyvis.

Puiki veikla yra piešimas. Nemėgstančių piešti vaikų yra labai mažai. Pats to nežinodamas, vaikas dažniausiai piešia savo situaciją, savo išgyvenimus. O pavaizdavęs save jis pasiguodžia ir nusiramina. Gerai būtų su vaiku pasikalbėti apie jo piešinį. Pasidomėti, ką nupiešė, kas čia vyksta, kaip jaučiasi piešinėlyje nupiešti žmonės ar gyvūnai, ką jie norėtų pasakyti? O gal pats vaikas jaučiasi panašiai, kaip jo nupiešti herojai?

Naudingiausias žaidimas vaikui yra tada, kai suaugęs aktyviai dalyvauja ir žaidžia kartu su juo, o ne tik paduoda žaislus ir prižiūri. Leiskite vaikui vadovauti ir nuspręsti, ką ir kaip jūs žaisite. Žaisdami netikrinkite vaiko sugebėjimų ir nereikalaukite to, ko jis dar negali.

Žaidimas yra pagrindas ir tolesniam mokymuisi. Ikimokyklinukams nereikalingas direktyvus raidžių, skaičių, piešimo mokymas. Vaikai yra labai smalsūs ir, jei aplinka yra palanki, dažniausiai jie patys išmoksta šių dalykų žaisdami ir tyrinėdami. Aktyvus mokymas, kaip taisyklingai kalbėti, rašyti, skaityti, gali sukelti daug nerimo. Vaikas, bijodamas suklysti, ims vengti šių veiklų ir ateityje gali susidurti su mokymosi sunkumais.

Stebint žaidžiantį vaiką galima pamatyti, koks jo brandumas, intelektas, vaizduotė ir kūrybiškumas, kokie yra problemų sprendimo, bendravimo sugebėjimai. Tai, kaip vaikas žaidžia, daug pasako apie tai, koks jis yra gyvenime.

Utenos r. PPT psichologė Dalia Laurinavičienė